

Марттың он тозу.

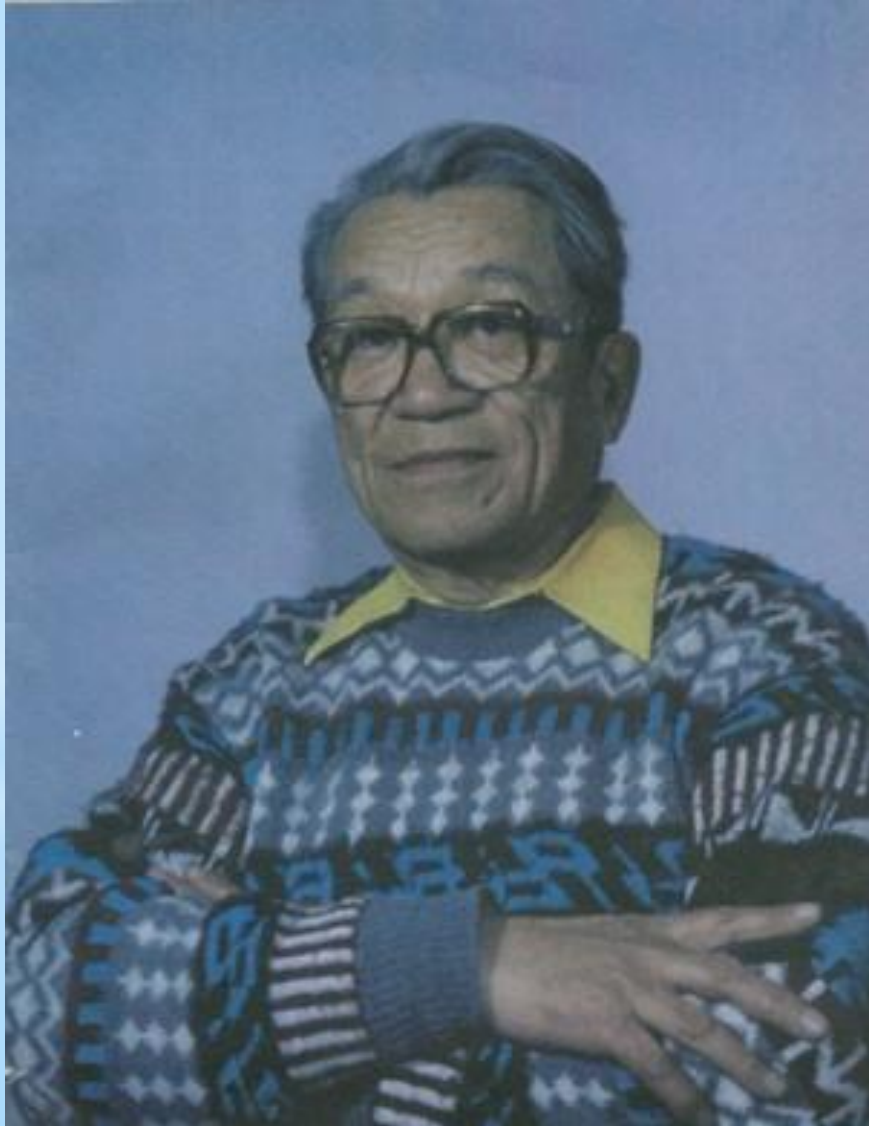
**«Сени бодуң эвес, а өске кижі: бодуннуң эвес, а хары
кижиниң аас-сөзу мактазын»
(угаадыглыг чугаа)**

**Кызыл-Эник Кыргызович
Кудажы «Маргылдаа»**

Чогаалчыны танып тып.

Кызыл-Эник Кыргызсович Кудажы

- 1.Кымыл ол?
- 2.Кажан (картага көргүзөр), каяа төрүттүнгөн?
- 3.Чогаал ажылын кажан эгелээнил, баштайгы чогаалы, ному.
- 4. Өөрөнгөн таныш чогаалдарывыс, устуку класстарга өөрөнип таныжар чогаалдарывыс.
- 5.Орус чогаалдан тыва дылче кым деп чогаалчының чүү деп чогаалын очулдурганыл?
- 6 Чогаадыкчы ажылының түңнелинде ол кандыг чогаалчы болганыл?

Словарьлыг ажыл:

Ишчи – ажылчын.

Менээргенип – көөргеттинип.

Идээргексеп – мактаныксап

Хажыызындан – кыдыындан

Дөжү – кызыткан демирни хол-биле
согарда адаанга салып алыр аар металл
чөлеңгииш.

Хөрүк – дарган кижиниң көс изидип үрүп
бээр херексели.

Дээдиңер – эн улууңар, эн чугулаңар

Баснянын утказынга айтырыглар:

- Басняның маадырлары кымнар-дыр?
- Оларның аразында кандыг маргылдаа чоруп турар?
- Дөжу, хөрүк, кыскаш, маска кандыг мергежилдиг улустуң ажылдаар херекселдерил?
- Бо басняда кижилернин аажы-чанында кандыг четпес
- Талаларны сойгалаан-дыр?
- Макталды кайы маадырга тыпсып болур-дур?
- Эн сөөлгу домактар кандыг бодалды илередип турар-дыр?

Дең өзээ.

Ат-алдар болгаш амыдыралчы чедишкиннер кижиге амытаннның карактарын халыптавазын: кандыг-даа хүндү, алдар мөнгези-биле оону болбас!

Деңниң өзээ хөлбөң үстү кустуктур чооглап алгаш, хүнден-даа артык чырыкты мен берип тур мен деп мактанып олургаш, бак чаяанныг чүвези ийик, чорумал салгынның эзининге өжүп каап-тыр. Бир кижиге катап ону кыпсып тура чагаан дээр: «Чулчурувайн чырып-ла турганың дээр-дир, күжүрүм. Чырыткыларның чайырын хөмүрертип шыдавас-даа сен» (Эзоп)

Эпиграф-биле ажыл.

«Сени бодуң эвес, а өске кижини: бодуңнуң эвес, а хары кижиниң аас-сөзү мактазын» бо угаадыглыг чугааны басняда кайы маадырларга чугаалап хамаарыштырып болур бис?

Бажыңга онаалга :

1. Чогаадыг «Дээди макталды кайы маадырга тыпсып болурул, чүге?»»

2. Арын 50 онаалга № 6,7 айтырыгларны шилип кайы-бирээзин бижимел-биле күүседир.

Онаалга №6 улуг улус-биле демнежип ажылдаалы.

Тывага дарган кижиниң ажыл-ижиниң, ус-шеверлерниң дугайында дыңнадыгдан кылыңар.

Онаалга №7 Хөрүк деп херекселди канчаар ажыглаарын билир силер бе? Ооң дугайында шинчилеп көрүңерем.